

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 28/2021-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duřu a zo sudcov Ladislava Duditřa a Miroslava Duriřa (sudca spravodajca) predbeřne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Česká republika, zastúpeného advokátom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorou namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 37 P 291/2017 a postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 5/2020, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. augusta 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]

██████████ ██████████ ██████████ ██████████, Česká republika (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom ██████████ ██████████ ██████████, ktorou namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 37 P 291/2017 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 5/2020 (ďalej len „napadnuté konanie krajského súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ bol v procesnom postavení odporcu účastníkom napadnutého konania vedeného okresným súdom, predmetom ktorého bola úprava výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu. Okresný súd vydal v napadnutom konaní 10. októbra 2019 rozsudok, ktorým maloleté dieťa zveril do osobnej starostlivosti matky, ktorej zároveň zveril zastupovanie maloletého dieťaťa a spravovanie jeho majetku v bežných veciach (výrok I), sťažovateľa ako otca maloletého dieťaťa zaviazal povinnosťou prispievať na jeho výživu sumou 200 € mesačne (výrok II) a zároveň upravil styk sťažovateľa s maloletým dieťaťom tak, že sťažovateľ je oprávnený stretávať sa s maloletým dieťaťom každý párnny týždeň v mesiaci v sobotu od 14.00 h do 18.30 h a v nedeľu od 11.00 h do 15.30 h (výrok III), a stanovil bližšie podmienky styku (výroky IV a V). Citovaným rozhodnutím súd prvej inštancie zároveň uložil rodičom maloletého dieťaťa povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu na referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Bystrica (výrok VI), rozhodol o tom, že žiadny z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania (výrok VII), priznal súdnemu znalcovi znalecké (výrok VIII), upravil uctáreň okresného súdu, aby súdnemu znalcovi vyplatila znalecké v sume 768,58 € (výrok IX), a sťažovateľovi uložil povinnosť nahradiť súdnemu znalcovi zvyšok znaleckého v sume 318,58 € (výrok X).

3. O odvolaní proti rozsudku okresného súdu z 10. októbra 2019 rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 11 CoP 5/2020 z 30. apríla 2020 (ďalej len „rozsudok

z 30. apríla 2020“) tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku I, ktorým zveril maloleté dieťa do osobnej starostlivosti matky, potvrdil a v časti výroku I, ktorým okresný súd rozhodol o oprávnenosti matky maloletého dieťaťa zastupovať ho a spravovať jeho majetok v bežných veciach, zmenil a určil, že maloleté dieťa budú zastupovať a spravovať jeho majetok v bežných veciach obaja rodičia. Rozsudkom krajského súdu z 30. apríla 2020 boli zároveň potvrdené ako vecne správne výroky II až X rozsudku okresného súdu z 10. októbra 2019 a zároveň bolo rozhodnuté, že žiadny z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Sťažovateľ poukazuje na to, že dĺžka napadnutého konania vedeného okresným súdom nie je akceptovateľná, keďže návrh vo veci bol podaný 13. októbra 2017. Okrem toho zdôrazňuje, že *„práve pričinením odvolacieho súdu, ktorý bez odôvodnenia neodkladným opatrením nastavil otcovi tak krátky styk s maloletou dcérou vznikla situácia, že otcovi po dobu (2) rokov, a to práve v období, keď sa formuje vzťah dieťaťa k otcovi (obdobie od 3 do 5 rokov) bolo poskytnuté obidvom (otec a maloletá) na formovanie ich rodinného života iba 12 hodín mesačne. Porušitelia porušili práva garantované v čl. 8 ods. 1 Dohovoru a čl. 10 odst. 2 a čl. 32 odst. 4 Listiny základných práv a slobôd...“*.

5. S prihliadnutím na závery obsiahnuté v znaleckom posudku sťažovateľovi nie je zrejmé, z akých dôvodov bol styk s maloletým dieťaťom rozšírený v porovnaní s predchádzajúcim neodkladným opatrením len o pár hodín, teda z 12 hodín na 18 hodín v kalendárnom mesiaci. Podľa sťažovateľa v jeho veci konajúce všeobecné sudy sústavne nezohľadňovali realitu a ani potreby maloletého dieťaťa, pričom postupovali podľa neurčitej schémy a sťažovateľom zdôrazňovaný Cochemský model úplne odignorovali.

6. Sťažovateľ uvádza, že v jeho veci konajúce všeobecné sudy porušili aj právo *„garantované čl. 46 ods. 1 Ústavy SR spočívajúce v kontradiktórnosti konania, keď dôkazy hodnotili jednostranne v neprospech cudzieho štátneho občana. Odvolací Krajský súd v Banskej Bystrici odôvodnil zúženie rozsahu styku na nezaujem otca o maloletú a tvrdil, že z vyjadrenia matky mal preukázané, že otec sa o rodinu nezaujímal ani vtedy, keď žili v Prahe. Ako k tomuto tvrdeniu Krajský súd dospel nie je zrejmé, nakoľko matka v tomto*

rozsahu nevyprodukovala ani jeden dôkaz. Otec počas konania tvrdil a dôkazmi doložil, že rodina počas žitia v Prahe normálne fungovala. Otcove dôkazy nielen že nikto nezohľadnil ale ani v konaní neuviedol ako sa s nimi vyrovnal. Naopak klamlivé tvrdenia matky (opomínajúc záver znaleckého posudku o výške lži skóre matky) súd cituje.“.

7. Sťažovateľ v záujme nevyhnutnosti úpravy širšieho styku s maloletým dieťaťom v konaní pred všeobecnými súdmi poukázal na to, že existujú rozhodnutia, ktoré zohľadňujú závažnosť diagnózy Aspergerovho syndrómu, ktorým trpí aj maloleté dieťa, pričom „u maloletého riešia otázku či je alebo nie je v záujme maloletého dieťaťa styk takého dieťaťa z nereferenčným rodičom (a to či už o samote, alebo v širšom rozsahu, alebo vo forme striedavej osobnej starostlivosti) - záver je ten, že je žiadúci, pričom sa priam odporúča napr. aj vo forme striedavej starostlivosti oboch rodičov.“.

8. S poukazom na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 150/15 z 31. mája 2016 sťažovateľ zdôrazňuje, že aj keby bola matkou maloletého dieťaťa uvádzaná diagnóza Aspergerovho syndrómu pravdivá, «maloleté dieťa v kontakte neobmedzuje, ba naopak kontakt dieťaťa s otcom a napr. aj vo forme tzv. striedavej osobnej starostlivosti priamo vyžaduje, ako to vyplýva z právneho posúdenia súdu s najväčšou súdnou autoritou v ČR (Nález Ústavného súdu ČR). Tak okresné súdy v ČR ako aj Ústavný súd ČR všetky argumenty matky proti výchove dieťaťa s „aspergerom“ otcom vykladajú v prospech striedavej osobnej starostlivosti, nie však pre jej vylúčenie ako si praje matka a ako dokladá dôkazmi.».

9. Sťažovateľ argumentuje, že mu nie je zrejmé, z akých dôvodov v jeho veci konajúce všeobecné súdy «odignorovali rozhodovaciú súdnu prax v ČR, na ktorú otec poukázal a to aj v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Otec s dostatočným predstihom súdu prvej inštancie predložil nález ÚS ČR, ktorý sa jednoznačne vyslovuje v prospech striedavej starostlivosti „obidvoch“ rodičov - pri diagnostikovanom Aspergerovom syndróme. Otec je toho názoru, že takýto nález nie je možné ignorovať len s odkazom na „odlišnosť“ situácie, pretože základ zostáva a to najmä otázka, do akej miery je potrebné, aby sa nepreferenčný rodič stýkal s maloletým ktorému je diagnostikovaný

Aspergerov syndróm. Zásadná je v danej veci potreba „starostlivosti o dieťa“ nakoľko starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu, ktorá sa v rozsahu stabilizovanom napadnutým Rozsudkom OS Banská Bystrica a KS Banská Bystrica teraz bohužiaľ maloletej zo strany otca nedostáva.».

10. Sťažovateľ zastáva názor, že postupom v jeho veci konajúcich všeobecných súdov došlo k „porušeniu práva sťažovateľa na súdnu ochranu... konkrétne základného práva sťažovateľa na prístup k súdu a základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 36 Listiny základných práv a slobôd. Porušitelia odňali otcovi jeho rodičovské práva, nerešpektujú právo maloletej na obidvoch rodičov.“.

11. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľ od ústavného súdu požaduje, aby preskúmal, či v jeho veci konajúce všeobecné súdy „ustanovenia zákona o rodine správne interpretovali a aplikovali ústavne konformným spôsobom, t. j. či rešpektovali (náležite zohľadnili) základné práva sťažovateľa na rodinný život a na starostlivosť o maloletú, ktoré sú zaručené čl. 10 odst. 2) a čl. 32 odst. 4) Listiny základných práv a slobôd.“.

12. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľ požaduje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom

„Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod č. 7 C/153/2011 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co/408/2013...

Rozsudok Okresného súdu zo dňa 10.10.2019 pod sp. zn. 37 P/291/2019-728 v znení opravného uznesenia zo dňa 18.05.2020 č. k. 37P/291/2017-865 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 30.04.2020 sp. zn. 11CoP 5/2020-842 v znení opravného uznesenia zo dňa 09.06.2020 č. k. 11CoP/5/2020-875 sa zrušuje.

Krajský súd v Banskej Bystrici a Okresný súd Banská Bystrica sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia vo výške 450,28 €...“.

II.

Relevantné ustanovenia právnych predpisov

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

15. Podľa § 42 ods. 1 zákona o ústavnom súde podanie, ktorým sa začína konanie pred ústavným súdom, je návrhom na začatie konania. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde návrhom na začatie konania je návrh fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

16. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

17. Podľa § 132 ods. 1, 2 a 3 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (odsek 1). Ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (odsek 2). Ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa (odsek 3).

18. V súlade s § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

19. V zmysle § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

20. Podľa § 76 CMP dovolanie nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je, a proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania.

21. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

22. V úvode tejto časti rozhodnutia považoval ústavný súd za nevyhnutné vyjadriť sa k formulácii petitu ústavnej sťažnosti, resp. návrhu na rozhodnutie vo veci. Pozornosti ústavného súdu neušlo, že v časti sťažovateľom navrhovaného výroku na rozhodnutie týkajúceho sa vyslovenia porušenia práv zaručených ústavou a dohovorom sťažovateľ napáda postup Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 153/2011 a postup Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 408/2013. Prihliadajúc na ďalšie časti petitu ústavnej sťažnosti, ako aj odôvodnenie samotnej ústavnej sťažnosti, vyhodnocuje ústavný súd pochybenie v predmetnej časti petitu ústavnej sťažnosti ako chybu v písaní. Uplatnením požiadavky materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, a tým aj k ochrane práv a slobôd fyzickej osoby či právnickej osoby, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu (k tomu pozri aj II. ÚS 51/2017, II. ÚS 782/2014), ústavný súd konštatuje, že predmetná chyba v písaní v časti návrhu na rozhodnutie vo veci ústavnej sťažnosti mu, prihliadajúc na celkový obsah ústavnej sťažnosti a predovšetkým jej odôvodnenie, ako aj zostávajúce časti petitu ústavnej sťažnosti, nebránia v tom, aby sa ústavnou sťažnosťou vo veci namietaného porušenia práv zaručených ústavou a dohovorom postupom okresného súdu v napadnutom konaní a postupom krajského súdu v napadnutom konaní zaoberal a argumentáciu sťažovateľa aj vecne preskúmal.

23. Už len pre úplnosť ústavný súd konštatuje, že súc viazaný petitom, t. j. návrhom na rozhodnutie (§ 45 zákona o ústavnom súde), sa predmetom tohto konania stalo (len) posúdenie existencie namietaného porušenia práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Hoci sťažovateľ v texte svojej ústavnej sťažnosti namieta aj porušenie ďalších práv zaručených Listinou základných práv a slobôd a dohovorom, ich absencia v petite ústavnej sťažnosti bráni uplatneniu právomoci ústavného súdu.

K namietanému porušeniu práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru v časti týkajúcej sa prejednávania záležitosti v primeranej lehote postupom okresného súdu a postupom krajského súdu v napadnutom konaní

24. Sťažovateľ zdôrazňuje, že dĺžka napadnutého konania vedeného okresným súdom a krajským súdom je neakceptovateľná (bod 4 tohto rozhodnutia).

25. V kontexte namietaného porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd zvyrazňuje, že jeho účelom (obdobne účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza v zásade až právoplatným rozhodnutím súdu alebo štátneho orgánu.

26. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 102/05, II. ÚS 387/06) sa ochrana právu zaručenému čl. 6 ods. 1 dohovoru poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie tohto práva označenými orgánmi (v tomto prípade okresným súdom a krajským súdom) ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď ústavná sťažnosť bola doručená ústavnému súdu, už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva postupom všeobecného súdu, ústavný súd ústavnú sťažnosť zásadne odmieta ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

27. V nadväznosti na uvedený právny názor ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že jednou zo základných pojmových náležitostí ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (m. m. IV. ÚS 225/05, III. ÚS 317/05, II. ÚS 67/06).

28. Prihliadajúc na konkrétne okolnosti prejednávanej veci, ústavný súd konštatuje, že k uplatneniu ochrany citovaného práva došlo zo strany sťažovateľa v čase, keď namietané porušenie práva už nemohlo trvať, keďže v čase doručenia ústavnej sťažnosti (25. augusta 2020) už napadnuté konanie vedené okresným súdom v spojení s napadnutým konaním vedeným krajským súdom boli právoplatne skončené (2. júla 2020, pozn.).

29. Uvedená skutočnosť je v súlade so stabilnou judikatúrou ústavného súdu (m. m. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, II. ÚS 139/02) dôvodom na odmietnutie relevantnej časti ústavnej sťažnosti vo veci namietaného porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní a postupom krajského súdu v napadnutom konaní ako zjavne neopodstatnenej podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

K namietanému porušeniu základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní

30. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

31. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

32. V danom prípade mal sťažovateľ k dispozícii opravný prostriedok, ktorý mu zákon na ochranu jeho základných práv účinne poskytuje. Proti rozsudku okresného súdu z 10. októbra 2019 podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že o odvolaní, ktoré podal sťažovateľ, rozhodol krajský súd rozsudkom z 30. apríla 2020. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

K namietanému porušeniu základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní

33. Nosnou námietkou sťažovateľ brojí proti postupu krajského súdu v napadnutom konaní, ktoré vyústilo do vydania rozsudku vo veci výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu. Sťažovateľ nesúhlasí s právnymi závermi obsiahnutými v meritórnom rozhodnutí odvolacieho súdu a zdôrazňuje absenciu dôvodov, pre ktoré bol styk sťažovateľa s maloletým dieťaťom rozšírený len o pár hodín (bod 5 tohto rozhodnutia), svojvoľné hodnotenie dôkazov a nevysporiadanie sa krajského súdu so sťažovateľom

navrhovanými dôkazmi (bod 6 tohto rozhodnutia), nevysporiadanie sa s rozhodovacou činnosťou Ústavného súdu Českej republiky, ktorá sa v prípade diagnostikovaného Aspergerovho syndrómu maloletého dieťaťa podľa sťažovateľa jednoznačne vyslovuje v prospech striedavej starostlivosti „obidvoch“ rodičov (body 8 a 9 tohto rozhodnutia). Sťažovateľ sa rovnako domáha preskúmania ústavnej konformnosti interpretácie a aplikácie vo veci použitých právnych predpisov (bod 11 tohto rozhodnutia). Námietky sťažovateľa teda vo všeobecnosti atakujú nedostatočnosť a svojvôľu, a tým aj arbitrárnosť postupu krajského súdu rozhodujúceho vo veci výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu. Podľa názoru ústavného súdu mal sťažovateľ vo veci ním namietaných pochybení krajského súdu možnosť domáhať sa ochrany svojich práv zaručených ústavou a dohovorom v konaní pred dovolacím súdom.

34. Z už citovaného princípu subsidiarity, ktorým sa konanie pred ústavným súdom riadi, vyplýva, že konanie pred ústavným súdom predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 5/2013).

35. Vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde].

36. V prípade jej nesplnenia platí, že ústavná sťažnosť je neprípustná. Výnimkou z tohto pravidla je situácia, keď sťažovateľ preukáže, že právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôkazné bremeno pri preukazovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa je na sťažovateľovi.

37. Ako už bolo naznačené, podmienkou toho, aby ústavný súd pristúpil k meritórnemu prejednávaniu ústavnej sťažnosti, je vyčerpanie dostupných prostriedkov nápravy, ktorých uplatnenie sťažovateľovi právny poriadok priznáva. V civilnom sporovom, ale aj mimosporovom konaní je to aj podanie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 419 a nasl. CSP, a to za situácie, že tento opravný prostriedok je účinný na ochranu sťažovateľom označených práv (I. ÚS 47/2020, III. ÚS 35/2019, I. ÚS 69/2019, III. ÚS 19/2019, I. ÚS 146/2018).

38. V prípade relevantnej časti ústavnej sťažnosti tvoriacej predmet konania ústavný súd po dôslednom posúdení jej odôvodnenia konštatuje, že argumentácia sťažovateľa vo vzťahu k tvrdenému neoprávnenému zásahu do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je založená na namietaných nedostatkoch v procesnom postupe krajského súdu, ktoré vyústili do svojvoľného (arbitrárneho), resp. nedostatočne odôvodneného meritórneho rozhodnutia.

39. V § 420 CSP sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktoré je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu v merite veci alebo rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí. Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je tak založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo, prípadne ktorým sa rozhodlo v merite veci. Rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej je pritom rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení [k tomu pozri aj bod 9.1 uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 236/2016 z 19. januára 2017 publikovaného pod R 19/2017].

40. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň

znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní a pod. (pozri k tomu uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017).

41. Dovolanie pritom nie je v súlade s príslušnými zákonnými ustanoveniami vylúčené v rodinnoprávnej veci, akou je aj vec sťažovateľa (§ 76 CMP *a contrario*), tak, ako to bolo za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku (zákon č. 99/1963 Zb.) účinného do 30. júna 2016 (k tomu pozri aj I. ÚS 416/2020).

42. Ústavný súd si uvedomuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Ústavný súd sa pri posudzovaní prípustnosti dovolania z pohľadu nutnosti jeho vyčerpania ako podmienky prípustnosti ústavnej sťažnosti (t. j. pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade ide o účinný prostriedok nápravy) môže obmedziť výlučne na formálne posúdenie jeho prípustnosti. Dovolanie neprichádza do úvahy ako účinný prostriedok nápravy najmä vtedy, ak je na prvý pohľad zjavné, že dovolanie je v danom prípade neprípustné, napríklad preto, lebo to výslovne vylučuje procesná norma (napr. § 421 ods. 2 CSP, § 422 CSP a pod.). Ďalšou osobitnou výnimkou z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti je situácia, ak sťažovateľ tvrdí a preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu patria na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

43. S prihliadnutím na skutkovú a právnu argumentáciu sťažovateľa, ktorou v zásade namieta nedostatočnosť odôvodnenia meritórneho rozhodnutia odvolacieho súdu, a s prihliadnutím na skutočnosť, že právo na riadne odôvodnenie je obsahovou súčasťou práva na spravodlivý proces, ústavný súd konštatuje, že jeho právomoci v konkrétnych okolnostiach veci predchádza právomoc najvyššieho súdu sa predmetnou argumentáciou sťažovateľa (resp. jeho tvrdením o vade zmätočnosti) zaoberať a jej opodstatnenosť preskúmať (obdobne IV. ÚS 331/2020).

44. Ústavný súd v súvislosti so skúmaním podmienok konania o podanej ústavnej sťažnosti v rámci jej predbežného prerokovania pritom dopytom na okresnom súde zistil, že sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu z 30. apríla 2020 dovolanie nepodal. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavným súdom v situácii, keď nevyužil právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý mu zákon účinne poskytoval, t. j. nepodal dovolanie, hoci ho podať mohol a mal, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 728/2016).

45. Sťažovateľ tiež ani netvrdil (tým menej preukazoval), že dovolanie v konkrétnych okolnostiach veci podľa § 420 písm. f) CSP nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a preto zo strany ústavného súdu neprichádza do úvahy ani prípadný postup podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

46. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti síce vo všeobecnosti a paušálne tvrdí, že dovolanie v konkrétnej veci je vylúčené s poukazom na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 87/2017 z 29. novembra 2017, jeho odkaz na citované rozhodnutie je však už na prvý pohľad právne irelevantný. V citovanom rozhodnutí totiž dovolací súd preskúmaval dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu všeobecného súdu vydanému vo veci úpravy práv a povinností k maloletému dieťaťu, ale z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP], nie z dôvodu existencie vady zmätočnosti príslušného konania.

47. Keďže v konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľ, ktorý na podklade svojej už citovanej argumentácie tvrdil, že v dôsledku meritórneho rozhodnutia odvolacieho súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, mal k dispozícii účinný právny prostriedok, a to dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, je daná právomoc najvyššieho súdu sa skutkovou a právnou argumentáciou zaoberať v dovolacom konaní (obdobne I. ÚS 346/2019 a IV. ÚS 154/2020).

48. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť smerujúcu proti postupu krajského súdu v napadnutom konaní pre namietané porušenie práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietol z dôvodu neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

49. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. januára 2021

Libor Duľa
predseda senátu